

ГАЛУЗЕВИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ФІНАНСОВИХ ПРОБЛЕМ

Володимир ГУМЕНЮК

ФІНАНСОВО-АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РЕСУРСНО-МАЙНОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗИ ІВАНО-ФРАНКІВЩИНИ

Розглянуто методологічні засади та практичні результати фінансово-економічного аналізу формування та використання ресурсно-майнового потенціалу туристичної галузі у регіональному аспекті – на прикладі Івано-Франківської області.

Methodological bases and practical results of finance-economical analysis of forming and use of resource-property potential of industry are considered in a regional aspect – on the example of the Ivano-Frankivsk region.

Івано-Франківщина має перспективи активізації туристичної діяльності, а це, в свою чергу, супроводжуватиметься інтенсифікацією використання туристичних ресурсів як складової частини національного багатства, зосередженого у регіоні, та вимагатиме вдосконалення і модернізації матеріально-технічної бази туризму, нарощування майнового потенціалу суб'єктів туристичної діяльності. Майновий потенціал туристичної галузі представляють господарські суб'єкти, які прямо чи опосередковано забезпечують організацію туристичної діяльності.

Для оцінки економічної та соціальної ефективності туризму як у національному, так і в регіональному масштабі необхідна наявність достатнього інформаційного забезпечення. Основними причинами проблематичності його формування є: 1) проблеми різної галузевої

та відомчої приналежності виробників туристичних благ (товарів, послуг), а відповідно відсутність належним чином організованого статистичного обліку туристичної діяльності, і як наслідок – соціально-економічні показники туризму “розчиняються” у даних з інших галузей народного господарства (охорона здоров'я, соціальне забезпечення, культура, готельна індустрія, транспорт та ін.); 2) умовне розмежування господарських суб'єктів туристичної галузі на “ліцензовані” й “не ліцензовані”. Так, українські ліцензовані суб'єкти туристичного підприємництва складають державну статистичну звітність з туризму за формою “1-Тур”, яка розроблена відповідно до міжнародних рекомендацій Всесвітньої Туристичної Організації. Ця звітність виступає систематизованим джерелом інформації статистики туризму – містить

дані по розподілу туристів за цілями та віком; розміщення туристів на території України; про в'їзд іноземних туристів; туристів, які виїжджали за кордон; основні фінансово-економічні показники роботи галузі.

Однак за своїм економічним змістом дана звітність є обмежено придатною для аналітичних цілей, оскільки: 1) за нею не можливо оцінити стан матеріально-технічної бази туризму; 2) неможливо проаналізувати фінансове забезпечення галузі – наявність власного капіталу, довгострокових та поточних зобов'язань; 3) звітність подають тільки ліцензовані суб'єкти індустрії туризму, в результаті у показниках роботи туристичної галузі адекватно не відображено готельні, санаторно-курортні та інші види економічної діяльності у сфері туризму.

За таких умов для оцінки та аналізу туристичної галузі регіону необхідно використовувати комплексний підхід, що передбачає дослідження сфери гостинності краю як системи, представленої діяльністю як не ліцензованих, так і ліцензованих господарських суб'єктів туристичної галузі (ГСТГ), юридичних осіб та підприємців-фізичних осіб. Оцінка ресурсно-майнового потенціалу туристичної галузі є складовою фінансово-економічного аналізу функціонування туристичної галузі, за результатами якого відстежуватиметься поточний фінансово-економічний стан туристичної галузі, оцінюватимуться перспективи та реалізовуватимуться управлінські заходи координаційно-управлінськими структурами цієї галузі на регіональному та національному рівнях.

Актуальність дослідження та наявність великої кількості нерозв'язаних методологічних і практичних проблем щодо фінансово-економічного аналізу діяльності господарських суб'єктів туристичної галузі зумовили завдання цієї публікації, в якій планується: 1) розглянути загальну ситуацію щодо функціо-

нування господарських структур, матеріально-технічна база яких може використовуватись при організації туристичної діяльності; 2) розробка активу балансу спеціалізованих господарських суб'єктів туристичної галузі; 3) аналіз та об'єднання отриманих результатів з окресленням подальшої перспективи вдосконалення функціонування туристичної галузі.

Методологічною базою для здійснення фінансово-економічного аналізу діяльності господарських суб'єктів туристичної галузі послужили праці таких науковців, як І. Т. Балабанов, І. А. Бланк, В. В. Ковальов, Л. Н. Павлова, Н. А. Русак, В. А. Русак, О. В. Єфімова, Е. А. Соболева, І. І. Соболев та інших. У зв'язку із специфікою дослідження, частково виявились придатними (в основному для вибору оціночних показників та їх критеріїв) такі вітчизняні нормативні документи, як: "Методичні рекомендації щодо визначення вартості чистих активів акціонерних товариств"; "Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій" [3]; "Методика розрахунку обсягів туристичної діяльності" [6].

Майновий потенціал нічліжної бази туризму формує готельне господарство: готелі, готельно-офісні центри, мотелі, молодіжні турбази та гірські притулки, приміщення, пристосовані під готелі, гуртожитки та інші місця для короткотермінового проживання. Основні показники готельної індустрії Івано-Франківщини подаються у таблиці 1.

З наведених у таблиці даних, які характеризують складову матеріально-технічної бази туризму – розміщення, помітні тенденції зростання кількості готельних підприємств, житлової площі номерного фонду, кількості споживачів готельних послуг до 2003 р. включно.

У 2004 р., порівняно з 2003 р., кількість готельних підприємств скорочується на

Таблиця 1

Основні показники готельної індустрії Івано-Франківщини [9]

Показники	За період, роки				
	2000	2001	2002	2003	2004
1. Кількість підприємств готельного типу	34	32	35	35	28
2. Кількість номерів	1188	1229	1303	1300	1180
3. Житлова площа всіх номерів, тис. м ²	19,9	20,6	21,7	21,8	19,7
4. Одноразова місткість, місць	2305	2304	2362	2315	2075
5. Обслужено приїжджих, осіб	58182	50828	58033	65827	59136
6. Коефіцієнт використання місткості	0,17	0,17	0,18	0,18	0,20
7. Доходи – всього, тис. грн.	14866,4	9889,0	12712,2	14849,3	17889,5
– в т. ч. від основного виду діяльності	3563,4	4600,8	6315,4	8168,0	9905,4

7 одиниць, знижується також за відповідний період ряд показників: кількість номерів (на 120) та їх житлова площа (на 2,1 тис. м²); одноразова місткість (на 240 місць); скорочується кількість обслужених (на 6691 особу). В той же час зростає коефіцієнт використання місткості (на 0,02); зростають валові доходи (на 3040,2 тис. грн.) та доходи від основного виду діяльності (на 1737,4 тис. грн.). Зростання грошових надходжень на фоні скорочення кількості обслужених свідчить про зростання показника вартості послуг розміщення в розрахунку на 1 людину, який, для прикладу, у 2003 р. становив 124 грн., а у 2004 р. – вже 168 грн., що може бути пояснено впливом таких двох факторів, як зміна вартості послуг проживання та зміна показника середньої тривалості проживання однієї особи.

Ситуація зменшення кількості готельних підприємств в Івано-Франківській області є відповідною реакцією на недосконале податкове регулювання – Указ президента України “Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб’єктів малого підприємництва” (в редакції від 28.06.99), в частині, що передбачає можливість здійснення підприємництва фізичною особою, у трудових відносинах з якою, включаючи

членів її сім’ї, протягом року перебуває не більше 10 осіб за умови, що обсяг виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рік не перевищує 500 тис. грн. Ставка єдиного податку для суб’єктів малого підприємництва – фізичних осіб відповідно до даного Указу встановлюється місцевими радами за місцем їх державної реєстрації залежно від виду діяльності і не може становити менше 20 гривень та більше 200 гривень на місяць [8].

Звісно, така система оподаткування є сприятливою для започаткування готельно-туристичного бізнесу підприємцями – фізичними особами і водночас руйнівною, оскільки забезпечує стимул збиткової діяльності та активізує технології зумисних ліквідацій господарських суб’єктів (в нашому випадку готельних підприємств – юридичних осіб).

На регіональному рівні статистичне спостереження щодо кількості функціонуючих закладів розміщення, що перебувають у власності фізичних осіб, на сьогоднішній день відсутнє. У той же час підприємці – фізичні особи зареєстровані як платники податків у Державній податковій адміністрації (ДПА). Так, за даними Держкомстату (наданими ДПА) в області функціонує 37 готелів та інших місць для

короткотермінового проживання на засадах приватного підприємництва без створення юридичної особи (станом на 01.01.05) [2]. Таким чином, в Івано-Франківській області функціонує 65 закладів розміщення, з яких 28 – юридичні особи.

Забезпеченість готельними місцями в області є низькою – 1,68 місця на 1000 жителів, для порівняння у Підкарпатському воєводстві Польщі аналогічний показник 10,96 (за 2002 р.) [10, 15]. Звичайно, для оцінки та порівняння нічліжної бази цих регіонів існують обмеження. По-перше, невідповідність масштабів включення відомостей: вітчизняна статистика не передбачає формування даних про заклади розміщення відповідно до стандарту розрахунку нічліжної бази, як у Польщі (таблиця 2). По-друге, показники діяльності закладів розміщення в Івано-Франківській області,

які зареєстровані в інших регіонах України або ж є підрозділами окремих господарських структур, не фіксуються місцевими управліннями статистики. По-третє, відсутні статистичні дані щодо розміщення в сільських садибах та інших закладах, які пропонують підприємці – фізичні особи і які можна було б включити до нічліжної бази туризму Івано-Франківщини. Однак з врахуванням названих обмежень, які зменшують корисність порівняння нічліжної бази Івано-Франківщини з Підкарпатським воєводством, можна зробити висновок, що рівень розвитку готельного господарства Підкарпатського воєводства Польщі є значно вищим, ніж в Івано-Франківській області (всі дані та розрахунки наведено за період 2002-го року). Цей факт підтверджують такі показники, як рівень забезпечення місцями у розрахунку на одну тисячу жителів регіону; кількість

Таблиця 2

Нічліжна база туризму Підкарпатського воєводства [11, 164]

Показники	Об'єкти, кількість	Кількість місць	Кількість обслужених, осіб	
			всього	в т. ч. іноземних туристів
Готелі	46	3193	171950	36315
Мотелі	3	86	17305	1196
Пансіонати	11	382	6356	138
Будинки відпочинку	18	1161	36464	3900
Туристичні притулки	8	332	12593	206
Молодіжні готелі	43	1668	24303	1473
Відпочинкові бази (крім приватних)	30	2785	52258	446
Літні табори	2	204	571	–
Навчально-рекреаційні центри	26	2293	56259	5459
Туристичні котеджі	23	1208	13544	15
Кемпінгові містечка	14	2190	6197	209
Наметові містечка	83	3055	5583	12
Осередки суботньо-недільного і святкового відпочинку	3	30	341	–
Садиби агротуристичні	110	979	6232	645
Оздоровчі заклади	3	365	4088	80
Інші об'єкти (студентські та робітничі гуртожитки)	86	3123	106527	24543
Разом	429	23054	520571	74637

обслужених туристів у розрахунку на 1 тис. жителів (247 осіб у Підкарпатському воєводстві, 41 особа – на Івано-Франківщині); види та кількість закладів розміщення, звітні дані про яких представлені у статистичних щорічниках Підкарпатського воєводства [11] та Івано-Франківщини [9].

Отже, по-перше, існуючі готельні заклади Івано-Франківщини повинні наростити матеріально-технічну базу та забезпечити сервіс відповідно до категорій (класифікаційних груп), на які вони претендують; по-друге, необхідно здійснити детальне об'єктування будівництва нових закладів розміщення; по-третє, вдосконалити звітність щодо ведення статистики туризму.

Оздоровчі заклади Івано-Франківщини представлені такими організаційними формами: 1) санаторії та пан-

сіонати з лікуванням; 2) дитячі санаторії; 3) санаторії-профілакторії; 4) будинки і пансіонати відпочинку; 5) бази відпочинку; 6) туристичні бази (таблиця 3).

Для аналітичних цілей ми виділяємо дві групи оздоровчих закладів: 1) з перевагою лікувальних послуг (1, 2, 3, 7); 2) з доміантою відпочинково-туристичних послуг (4, 5, 6). Цей умовний поділ зумовлюється наявною базою – в першу чергу оздоровчою чи рекреаційною, – а також матеріально-технічним оснащенням, наданням спеціалізованих видів послуг. З метою функціональної оцінки і віднесення оздоровчого закладу до туристичного можна провести анкетування відвідувачів або ж відокремити власне туристичні послуги від лікувальних та інших послуг у загальних обсягах продажу, а також за категоріями споживачів, розрахувати їх склад та структуру.

Таблиця 3

Основні показники діяльності санаторно-курортних закладів Івано-Франківщини [9]

Показники	За період, роки				
	2000	2001	2002	2003	2004
1. Санаторії та пансіонати з лікуванням	17	17	20	21	16
у них ліжок	2657	2565	3164	3199	2606
2. Дитячі санаторії	6	6	6	6	4
у них ліжок	775	775	775	750	600
3. Санаторії-профілакторії	13	10	10	9	9
у них ліжок	1155	825	800	700	750
4. Будинки і пансіонати відпочинку	2	2	2	2	6
у них місць, тис.	0,2	0,1	0,2	0,1	0,5
5. Бази відпочинку	9	9	9	8	7
у них місць, тис.	0,6	0,7	0,7	0,6	0,5
6. Туристичні бази	16	16	16	21 (49*)	10 (38*)
у них місць, тис.	1,7	1,7	1,7	2,0 (2,3*)	1,4 (1,7*)
7. Дитячі оздоровчо-санаторні заклади цілорічної дії	–	–	–	5	5
у них ліжок	–	–	–	255	255
8. Кількість осіб, що були оздоровлені, всього	38536	39082	43936	51659	43163

* З приватними закладами розміщення туристів.

Така інформація може бути цінною для вироблення стратегії економічного та соціального розвитку оздоровчого закладу, розширення спектру туристично-оздоровчих послуг та організації їх споживання.

Протягом досліджуваного періоду кількість осіб, які придбали санаторно-курортні послуги поступово зростає з 2000 р. по 2003 р. включно, що свідчить про активізацію оздоровлення населення санаторно-курортними закладами Івано-Франківщини та збільшення обсягів продажу туристично-оздоровчих продуктів. Туристично-оздоровчий продукт як один із видів туристичних продуктів є комплексом послуг, який реалізується за визначеною ціною і поєднує у своїй структурі туристично-екскурсійні та лікувально-оздоровчі послуги. 2004 рік, порівняно з 2003 р., характеризується зменшенням кількості санаторіїв та пансіонатів з лікуванням (5), дитячих санаторіїв (2), баз відпочинку (1), туристичних баз (11). Результатом цього є скорочення кількості осіб, які були оздоровлені у названих закладах (8496). Така ситуація зумовлена тими ж причинами, що й у сфері готельного господарства, тобто згортанням діяльності санаторно-курортних закладів – юридичних осіб та започаткуванням діяльності підприємцями – фізичними особами, статистичне спостереження за якими ведеться лише частково щодо туристичних баз за 2003–2004 рр.

Таким чином, оздоровча база Івано-Франківщини представлена достатньою

кількістю лікувальних ресурсів та санаторно-курортних закладів, які формують оздоровчий потенціал туристичної галузі краю. Однак для підвищення ефективності функціонування оздоровчої бази туризму (зростання пропозиції та обсягів наданих послуг, підвищення якості туристичних продуктів) необхідне впровадження нових форм і методів організації діяльності закладів туристично-оздоровчого спрямування, вдосконалення та модернізація їх матеріально-технічної бази.

Важливою складовою майнового потенціалу туристичної галузі є заклади харчування, оскільки від їх функціонування залежить організація туристичної діяльності. Наявність закладів ресторанного господарства Івано-Франківської області подано в таблиці 4.

За досліджуваний період кількість закладів ресторанного господарства зростає з 1567 у 2000 р. до 2133 одиниць у 2002 р., що зумовлено істотним зростанням кількості закладів харчування, які належать підприємцям – фізичним особам. Починаючи з 2002 р., спостерігається тенденція до скорочення кількості закладів ресторанного господарства, які належать підприємствам – юридичним особам. У 2004 р., порівняно з 2001 р., їх чисельність зменшилась на 174 одиниці. Щодо закладів харчування, якими володіють ліцензовані суб'єкти туристичної діяльності, то їхня кількість зросла у 2003 р., порівняно з 2000 р., з 12 до 14 (від 837 до 940 місць). Найбільшу

Таблиця 4

Заклади ресторанного господарства Івано-Франківщини [9]

Показники	2000	2001	2002	2003	2004
Заклади ресторанного господарства, всього	1567	1993	2133	892*	881*
з них належать:					
– підприємствам-юридичним особам	951	1055	995	892	881
– підприємцям-фізичним особам	616	938	1138	–	–

*без закладів, які належать підприємцям-фізичним особам (статистичне обстеження даної категорії у 2003–2004 рр. не проводилось).

кількість посадкових місць у 2003 р. пропонують ресторани, 220 – кафе, 176 – бари, 210 – інші заклади харчування. Вже у 2004 р. функціонує 9 закладів ресторанного господарства з 726 посадочними місцями. Така ситуація підтверджує результати проведених нами досліджень готельного господарства та санаторно-курортної сфери стосовно руйнівного впливу “спрощеної системи” в частині оподаткування підприємців – фізичних осіб.

Серед спеціалізованих суб’єктів індустрії туризму провідне місце займають ліцензовані структури – юридичні та фізичні особи, оскільки вони забезпечують виробничо-збутові функції туристичного продукту. Динаміку кількості ліцензованих суб’єктів туристичного підприємництва подано на рис. 1.*

Найбільша кількість ліцензованих суб’єктів спостерігається у 2003 р., як на рівні області, так і на рівні м. Івано-Франківська – 82 та 53 відповідно. Однак значна їх кількість не займалась туристичною діяльністю або ж не подавала звітності про її здійснення. Для прикладу, серед 53 суб’єктів м. Івано-Франківська

прозвітували про те, що вони займаються туристичною діяльністю, 31 суб’єкт, 5 – діяльності не проводили, 17 – не подали звітності.

Така ситуація вимагала адекватного реагування з боку держави, тому саме у 2003 р. знайшла підтримку ідея переліцензування суб’єктів туристичного підприємництва. Відповідно до Закону України “Про туризм” (із змінами 29.05.01), ліцензуванню підлягали такі види туристичної діяльності, як: 1) організація прийому та обслуговування іноземних туристів в Україні (іноземний туризм); 2) організація прийому та обслуговування вітчизняних туристів в Україні (внутрішній туризм); 3) організація туристичних поїздок за межі України (зарубіжний туризм); 4) екскурсійна діяльність; 5) організація масового та оздоровчо-спортивного туризму. Відповідно до основ сучасного туристичного законодавства ліцензуванню підлягають туроператорська та турагентська діяльність [1].

Основна кількість ліцензованих суб’єктів туристичного підприємництва (станом на 01.01.05 – 77%) досліджуваної області

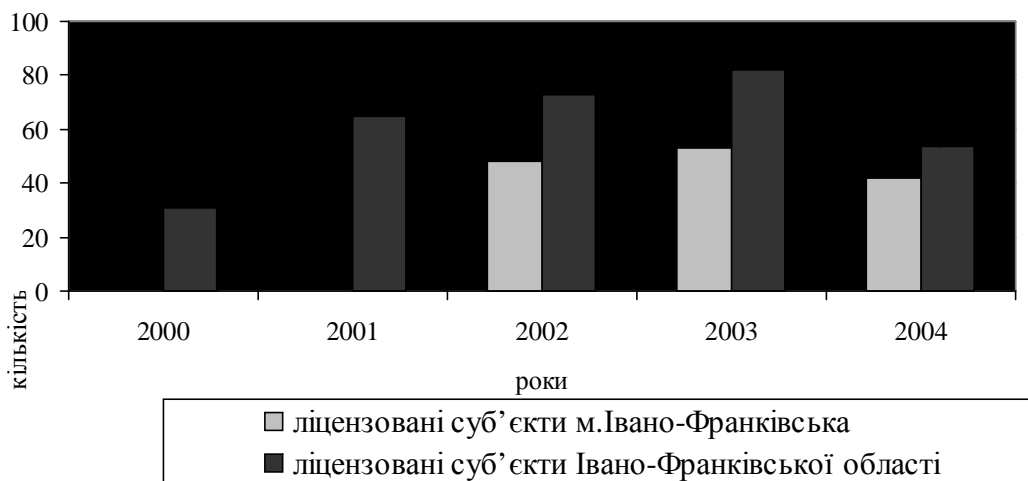

Рис. 1. Динаміка кількості ліцензованих суб’єктів туристичної галузі Івано-Франківської області

* Складено за звітними даними управління туризму Івано-Франківської області. Управління туризму м. Івано-Франківська створене у 2002 р.

зосереджена в м. Івано-Франківську, що зумовлено насамперед вищим рівнем розвитку інфраструктури для туристичного бізнесу, спрямуванням туристичних потоків, а відтак туристичних операторів та агентів передусім до великих адміністративно-територіальних центрів.

Досліджувані елементи кількісно та якісно характеризують виробничий сегмент туристичної галузі – індустрію туризму, яка представлена потенційними спеціалізованими та неспеціалізованими господарськими суб'єктами туристичної діяльності. Майновий потенціал туристичної галузі оцінюється на основі діяльності господарських суб'єктів – підприємств туристичної галузі, ідентифікація яких здійснена відповідно до підкласу “Класифікації видів економічної діяльності” (КВЕД) [5]. При формуванні інформаційно-аналітичного забезпечення використовувався підхід, відповідно до якого індивідуальні звітні дані господарських суб'єктів включались до зведеної бази даних за умови, якщо частка виручки від реалізації туристичних послуг господарського суб'єкта у загальному доході (виручці) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) становила більше, ніж 50%.

Інформаційне забезпечення щодо балансової вартості майна господарських суб'єктів туристичної галузі – підприємств представлено шляхом складання галузевого балансу (актив балансу подано у таблиці 5), сформованого за 8 сегментами туристичної галузі (СТГ) на рівні підкласів за кодом КВЕД.

Відповідно до П(С)БО 2 активами є ресурси, “контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до надходження економічних вигод у майбутньому” [7]. Ці ресурси господарських суб'єктів туристичної галузі – 125 юридичних осіб становлять 49940,1 тис. грн. на початок

базового періоду (2004 рік) та 55730,7 тис. грн. на його кінець, абсолютний приріст 5790,6 тис. грн., який відбувся через приріст активів за сегментами: СТГ1 – 3539,5 тис. грн.; СТГ3 – 25,0 тис. грн.; СТГ5 – 86,1 тис. грн.; СТГ6 – 1256,0 тис. грн.; СТГ7 – 3431,6 тис. грн. та СТГ8 – 1,8 тис. грн.; та зменшення за сегментами: СТГ2 – 2538,7 тис. грн.; СТГ4 – 10,7 тис. грн. У структурі активів за валютою галузевого балансу серед досліджуваних сегментів туристичної галузі станом на 01.01.05 займають відповідну частку СТГ1 – 27,55%; СТГ2 – 0,50%; СТГ3 – 0,04%; СТГ4 – 0,41%; СТГ5 – 0,46%; СТГ6 – 28,54%; СТГ7 – 42,41%; СТГ8 – 0,08%.

Станом на 01.01.05 питома вага необоротних активів у валюті галузевого балансу – 73,02%, оборотних активів – 26,45% та витрат майбутніх періодів – 0,53%. З них частка основних засобів у загальних активах за залишковою вартістю – 65,67%, при цьому рівень зносу становить 31,12%, в тому числі за сегментами в порядку зростання найбільший рівень зношеності основних засобів: СТГ1 – 23,04%; СТГ5 – 24,88%; СТГ2 – 30,37%; СТГ-7 – 31,61%; СТГ-6 – 35,38%; СТГ-4 – 37,99%; СТГ8 – 76,91%. Така ситуація свідчить про недофінансування відтворення основних засобів господарськими суб'єктами туристичної галузі, недостатнім їх надходженням та істотним вибуттям. Суттєве вибуття основних засобів за залишковою їх вартістю відбулося у СТГ2 – “готелі без ресторанів” – 2514,9 тис. грн., що наочно підтверджує результати наших спостережень щодо переміщення майнових цінностей із сфери власності господарських суб'єктів туристичної галузі – юридичних осіб до господарських суб'єктів – фізичних осіб, підприємців, які працюють “за спрощеною системою”.

Вартістю чистих активів господарських суб'єктів туристичної галузі є величина, визначена шляхом вирахування із

Таблиця 5

Актив балансу ГСТГ Івано-Франківщини на 01.01.05* (тис. грн.)

Показники **	Сегменти туристичної галузі регіону								Разом
	СТГ1	СТГ2	СТГ3	СТГ4	СТГ5	СТГ6	СТГ7	СТГ8	
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Незавершене будівництво:	1525,4					617,1	820,3		2962,8
	967,6					910,6	1072,2		2950,4
Основні засоби	9143,9	19,1		199,3	144,9	11552,9	15498,5	39,6	36598,2
Залишкова вартість	8054,7	2534,0		202,6	105,4	9927,6	13567,0	41,9	34433,2
Первісна вартість	11881,9	24,9		321,4	192,9	17879,1	22662,2	171,5	53133,9
	10116,1	3247,9		320,4	146,8	16316,0	20508,5	172,1	50827,8
Знос	2738,0	5,8		122,1	48,0	6326,2	7163,7	131,9	16535,7
	2061,4	713,9		117,8	41,4	6388,4	6941,5	130,2	16394,6
Довгострокові фінансові інвестиції	29,6	238,0				13,6	712,9		994,1
	18,9	240,1					94,9		353,9
Інші необоротні активи	83,3					4,3	52,0		139,6
	100,8					3,8	90,2		194,8
I. Необоротні активи, разом	10782,2	257,1		199,3	144,9	12187,9	17083,7	39,6	40694,7
	9142,0	2774,1		202,6	105,4	10842,0	14824,3	41,9	37932,3
Запаси:	814,4	4,2		11,7	90,7	762,1	1011,6	0,1	2694,8
Виробничі запаси	636,4	7,4		12,1	54,8	913,3	1389,0	0,2	3013,2
Готова продукція	990,9			0,3		183,1	71,9		1246,2
	1053,2			0,8		211,7	142,3		1408,0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (реалізаційна вартість)	248,7	1,0			18,8	322,8	666,3		1257,6
	333,1	14,2				562,4	816,7		1726,4
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	169,2			0,4	0,3	215,9	85,8	0,7	472,3
	134,0	2,1		0,2		144,8	130,8	0,7	412,6
Інша поточна дебіторська заборгованість	351,7	15,2				97,3	885,5		1349,7
	316,7	16,0			9,8	281,7	756,2		1380,4
Поточні фінансові інвестиції	65,2					17,0			82,2
						1,0			1,0
Грошові кошти та їх еквіваленти: в національній валюті	1837,3	3,6	25,0	15,8	1,4	1883,7	3823,4	4,3	7594,5
	175,9	1,7		22,5		1556,4	2043,5	0,1	3800,1
в іноземній валюті	3,2					13,7	1,8		18,7
	3,9					15,3	91,7		110,9
Інші оборотні активи	26,0						1,0		27,0
	12,3	4,3					1,5		18,1
II. Оборотні активи разом	4506,6	24,0	25,0	28,2	111,2	3495,6	6547,3	5,1	14743,0
	2665,5	45,7		35,6	64,6	3686,6	5371,7	1,0	11870,7
III. Витрати майбутніх періодів	66,3					220,7	6,0		293,0
	8,1					119,6	9,4		137,1
Баланс	15355,1	281,1	25,0	227,5	256,1	15904,2	23637,0	44,7	55730,7
	11815,6	2819,8		238,2	170,0	14648,2	20205,4	42,9	49940,1

* Складено автором за даними 125 господарських суб'єктів туристичної галузі.

**дані в знаменнику – на початок звітнього періоду, дані в чисельнику – на кінець звітнього періоду.

суми активів, прийнятих до розрахунку, суми його зобов'язань, прийнятих до розрахунку. Оцінка чистих активів здійснюється відповідно до методичних рекомендацій Державної комісії з цінних

паперів та фондового ринку [4]. Розрахунок показника чистих активів у майні господарських суб'єктів туристичної галузі – юридичних осіб проведено за формулою:

$$ЧА_{гс} = (НА_{гс} + ОА_{гс} + ВМ_{гс}) - (ДЗ_{гс} + ПЗ_{гс} + ЗН_{гс} + ДМ_{гс}) \times 100,$$

де

$ЧА_{гс}$ – чисті активи ГСТГюо, тис. грн.;

$НА_{гс}$ – необоротні ГСТГюо, тис. грн.;

$ОА_{гс}$ – оборотні активи ГСТГюо, тис. грн.;

$ВМ_{гс}$ – витрати майбутніх періодів ГСТГюо, тис. грн.;

$ДЗ_{гс}$ – довгострокові зобов'язання ГСТГюо, тис. грн.;

$ПЗ_{гс}$ – поточні зобов'язання ГСТГюо, тис. грн.;

$ЗН_{гс}$ – забезпечення наступних витрат і платежів ГСТГюо, тис. грн.;

$ДМ_{гс}$ – доходи майбутніх періодів ГСТГюо, тис. грн..

Чисті активи становлять на початок звітного періоду 28991,3 тис. грн., на кінець – 27849,2 тис. грн., їх середньорічна вартість – 28420,25 тис. грн. Звісно,

що чисті активи та вартість майна на рівні туристичної галузі Івано-Франківщини є істотно вищою, адже не всі господарські суб'єкти включені при складанні галузевого балансу. Для прикладу, один із ліцензованих суб'єктів туристичного підприємництва фірма "Грабовель" (назва даної юридичної особи умовна) використовує майно у туристичній діяльності опосередковано (див. рис. 2)

Дана схема наочно підтверджує, що майновий потенціал господарських суб'єктів туристичної галузі є істотно більшою величиною, ніж та величина, яку нам вдалося дослідити шляхом складання галузевого балансу господарських суб'єктів туристичної галузі-юридичних осіб.

Таким чином, "майновий потенціал господарських суб'єктів туристичної галузі" як фінансово-економічна категорія є відмінною від категорії "майно під-

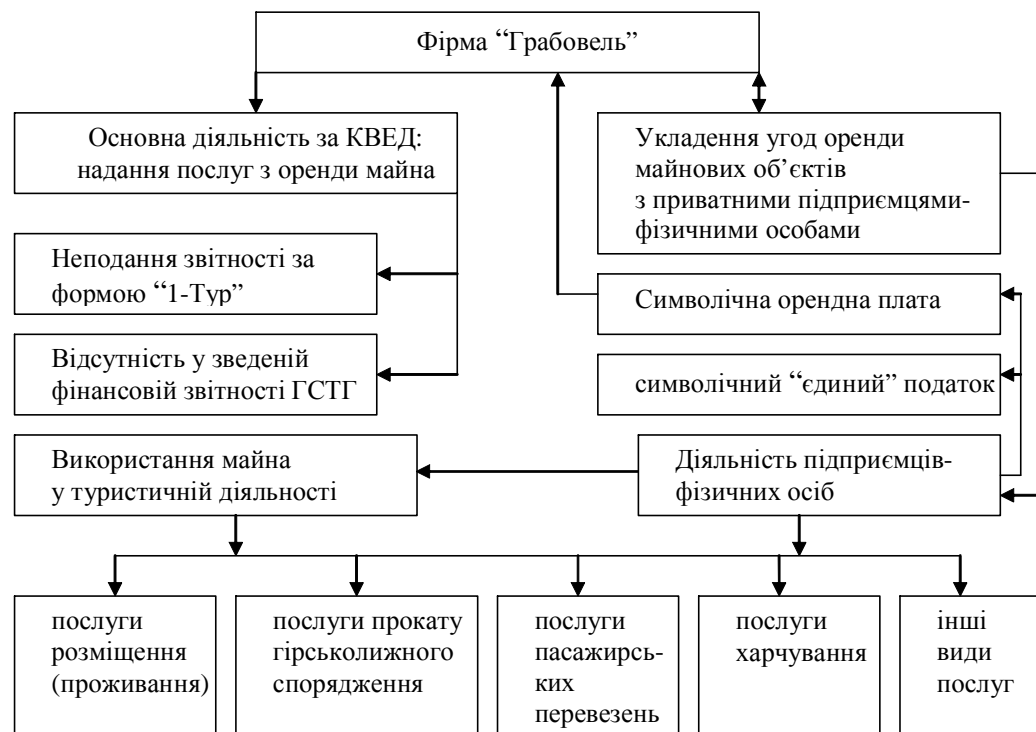

Рис. 2. Схема опосередкованого використання майна у туристичній діяльності юридичною особою

приємства”, оскільки представлена сукупністю матеріальних, нематеріальних, грошових та фінансових активів, які є власністю юридичних чи фізичних осіб, або використовуються ними на законних підставах (лізинг, концесія тощо) з метою провадження туристичної діяльності.

Отже, здійснення аналізу ресурсно-майнового потенціалу туристичної галузі є об'єктивно необхідним етапом у формуванні та реалізації стратегії її соціально-економічного розвитку.

На наступних етапах дослідження необхідно провести аналіз фінансового забезпечення, оцінити фінансову результативність господарських суб'єктів туристичної галузі, що дозволить комплексно оцінити фінансово-економічний стан туристичної галузі та сформувати інформаційно-аналітичне забезпечення для розробки та реалізації адекватних управлінських заходів.

Література

1. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про туризм” № 1282-IV від 18.11.03. // www.zakon.rada.gov.ua.

2. Лист Державного комітету статистики України Головним управлінням статистики в Автономній Республіці Крим, областях, м. Києві та управлінням статистики у м. Севастополі, відділам статистики нефінансових послуг. Від 15.04.2005. – № 05/1–1–9/34.

3. Лист Державної податкової адміністрації України “Щодо Методичних рекомендацій по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та орга-

нізацій” № 759/10/20-2117 від 27.01.98 // www.zakon.rada.gov.ua

4. Методичні рекомендації щодо визначення вартості чистих активів акціонерних товариств. Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку 17.11.2004 № 485 // *Українська інвестиційна газета*. – 2004. – № 50 від 14.12.2004.

5. Наказ Державного комітету по стандартизації, метрології та сертифікації “Про затвердження Державного класифікатора України “Класифікація видів економічної діяльності” // www.zakon.rada.gov.ua

6. Наказ державного комітету статистики України, Державної туристичної адміністрації “Про затвердження Методики розрахунку обсягів туристичної діяльності” № 142/394 від 12.11.2003 р. // www.zakon.rada.gov.ua

7. Наказ міністерства фінансів України “Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 “Баланс” № 87 (з0396–99) від 31.03.99 // www.zakon.rada.gov.ua.

8. Указ Президента України “Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва (в редакції від 28.06.99) // www.zakon.rada.gov.ua.

9. Івано-Франківщина. Україна. Світ. За 2004 рік. Статистичний щорічник. – Івано-Франківськ, 2005. – 644 с.

10. Powiaty wojewodstwa Podkarpackiego 2003: wybrane dane statystyczne. – Rzeszow, 2003. – 83 s.

11. Rocznik statystyczny wojewodstwa Podkarpackiego. – Rzeszow, 2002. – 528 s.